

Nr 119

Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till reglering av prisstegringar på försvarshuvudtiteln m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1959.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen anges metoder för beräkning av prisförändringar i fråga om försvarshuvudtiteln.

För reglering av prisstegringar äskas för nästa budgetår ett anslag av 40 000 000 kronor.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1959.

Närvarande

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, fråga om anslag till reglering av prisstegringar på försvarshuvudtiteln m. m. och anför därvid följande.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 189) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Reglering av prisstegringar för budgetåret 1959/60 beräkna ett anslag av 60 000 000 kronor.

Vid anmälan av försvarshuvudtiteln i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 11) anförde jag, att jag jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 september 1958 tillkallat fyra sakkunniga¹ för att inom försvarsdepartementet biträda med undersökningar rörande möjligheten att åstadkomma regler för beräkning av den enligt beslut vid 1958 års B-riksdag förutsatta kompensationen för löne- och prisstegringar å försvarshuvudtiteln.

De sakkunniga, som antagit benämningen »Försvarsindexgruppen», har avlämnat två promemorior, den ena den 15 november 1958 samt den andra den 1 mars 1959. Den första, som i korthet anmäldes vid behandlingen av försvarshuvudtiteln i 1959 års statsverksproposition (bil. 6, s. 11) innehåller i huvudsak principiella synpunkter på lösning av frågorna rörande löne- och prisomräkning av fjärde huvudtiteln. I den andra promemorian avhandlar försvarsindexgruppen närmare vissa i den första promemorian upptagna principfrågor och redovisar konkreta förslag till prismaterial m. m. De båda promemoriorna benämnas i det följande PM I respektive PM II.

Över försvarsindexgruppens PM I har efter remiss yttranden avgivits av överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, fortifikationsförvaltningen, armétygförvaltningen, arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försvarets forskningsanstalt, riksräkenskapsverket och kommerskollegium.

Som nyss nämnts omtalade jag i årets statsverksproposition i korthet

¹ Överdirektören P. T. I. Ohlsson, ordförande, kommerserådet B. A. Eriksson, kanslidirektören C. A. Murray samt fil. dr. E. H. Ruist.

försvarsindexgruppens PM I. Jag var emellertid inte då beredd att taga slutlig ställning till hur prisförändringarna skulle beräknas. Sedan ytterligare undersökningar i ämnet utförts, torde jag ånyo få anmäla frågan. Jag redogör härvid först för försvarsindexgruppens förslag och däröver avgivna yttranden samt framlägger därefter mina egna synpunkter och förslag.

Försvarsindexgruppen har ansett sitt uppdrag böra innefatta undersökning om metoderna för löne- och prisomräkningen. Undersökningarna har främst inriktats på att konstruera en index härför. Gruppen har vidare undersökt, i vilken ordning löne- och prisomräkningen skall budgetärt regleras.

PM I. Försvarsindexgruppen har i sin den 15 november 1958 dagtecknade promemoria begränsat sig till att lämna vissa förslag till principlösning. I PM I angives konstruktionen av, syftet med och innebörden i den förordade indexformeln, strukturen i och användningen av de skilda indexserier, som synes erforderliga, seriernas utformning med hänsyn till kravet på försvarsutgifternas anpassning till den ekonomiska utvecklingen samt de budgetära anordningar som systemets genomförande förutsätter.

Rörande utgångspunkten för de i försvarsbeslutet förutsatta omräkningarna framhåller försvarsindexgruppen, att viss osäkerhet råder rörande beräkningsgrunderna för de olika anslagen för budgetåret 1958/59, d. v. s. det första budgetåret i den av försvarsbeslutet omfattade kostnadsramen. I beslutet har emellertid, framhålles det, uttryckligen förutsatts, att de för 1958/59 anvisade anslagen — i vilka inräknats viss reserv för prisstegringar under nämnda år — skall förslå, oavsett vilka pris- och löneändringar som inträffar samt att kompensation skall utgå först fr. o. m. budgetåret 1959/60. Med hänsyn härtill tolkar gruppen försvarsbeslutet i förevarande hänseende så, att pris- och löneomräkningarna skall ske i förhållande till medelprisläget under budgetåret 1958/59. Viss reservation göres dock för eventuella lönestegringar för de statsanställda fr. o. m. år 1959. Gruppen anser sig kunna utgå ifrån att försvarsbeslutets innebörd är att löne- och prisförändringar skall beaktas, oavsett i vilken riktning förändringarna går.

Vad angår *principerna för prisregleringen* uttalar gruppen sympatier för att till grund för densamma begagna sig av en tämligen grov indikator för den allmänna prisutvecklingen i landet, exempelvis prisindex för nationalprodukten i dess helhet. Gruppen finner emellertid, att en sådan schablonmässig beräkning icke kan begagnas för prisomräkningen av de skilda anslagen i budgeten, vilket förutsättes erforderligt. Med hänsyn härtill föreslår gruppen, att löne- och prisomräkningen verkställs med hjälp av en index. Denna bör kunna utnyttjas dels för beräkning av den ekonomiska ramen för fjärde huvudtiteln i samband med statsverkspropositionens utarbetande dels för att korrigera de olika anslagen inom huvudtiteln för

prisförändringar, som inträffar från tidpunkten för deras beräkning intill dess de användes under löpande budgetår. Index föreslås dessutom skola begagnas vid omräkningen av årskvoter i sådana anslag som avses för anskaffning av materiel enligt långtidsplaner. Gruppen har funnit att befintliga prisindexserier eller annat prismaterial icke kan begagnas för dessa ändamål och föreslår fördenskull att en ny prisindex, »försvarsindex», åstadkommes.

Försvarsindexgruppen anför, att man för att prisomräkna försvarsutgifterna egentligen skulle behöva en indexserie, som visade utvecklingen av priset för att producera den tjänst, som förverkligar den förutsatta målsättningen för försvaret. Då emellertid någon direkt prisbildning härpå icke finnes, nödgas man uppdelna utgifterna på de olika varor och tjänster som konstituerar försvarsverksamhetens olika kostnadselement, d. v. s. den i budgeten gjorda fördelningen på avlöningar, omkostnader, hyror, övningar, materielanskaffning, underhåll etc., och därefter mäta prisrörelserna på dessa skilda element. Gruppen påpekar, att man, vid en dylik uppdelning på kostnader i produktionsled före den slutprodukt, d. v. s. försvarstjänsten i dess helhet, vars prisförändring skall mätas, måste beakta de produktivitetsförändringar, som uppstår under produktionsprocessen genom förbättrad eller försämrad samverkan mellan de i prismätningen ingående varorna och tjänsterna. Detta innebär, att en korrektionsfaktor måste införas för produktivitsvinster eller produktivitsförluster. Eljest föreligger enligt gruppen risk för att försvarsbudgeten får en annan andel i nationalprodukten än den som förutsatts i försvarsbeslutet. Gruppen finner att det vid försvarsbeslutet förutsatts, att försvaret skall få behålla den produktivitsvinst, som göres på sista stadiet i produktionsprocessen samt bära motsvarande produktivitsförlust. Detta innebär, att försvarskraften absolut sett icke ökar med 2,5 % om året utan med 2,5 % + produktivitsförändringarna i sista ledet av försvarets egen verksamhet. En sådan tolkning förutsätter emellertid, hävdar gruppen, att en korrektionsfaktor principiellt måste införas vid ett eventuellt användande av kostnadselement för att mäta prisutvecklingen på tidigare stadier i produktionsprocessen, exempelvis vid mätningen av prisrörelserna inom olika anslag till omkostnader, materiel och underhåll m. fl.

Gruppens förslag till indexformel för försvarsindex och dess motive-ringar härtill redovisas i *bilaga A*. Prisindex skall enligt gruppen användas för att beräkna det prisregleringsbelopp som erfordras för att bibehålla det kvantitativa innehållet i ett visst års budget oförändrat från tidpunkten för myndigheternas beräkningar till betalningarnas erläggande. Gruppen föreslår, att som vikter i indexen användes kvantiteter som motsvarar anslag under fjärde huvudtiteln för ifrågavarande budgetår. Index föreslås skola beräknas fyra gånger årligen, nämligen för augusti, november, februari och maj månader.

Beträffande *prismaterialet* i försvarsindex lämnas icke slutligt förslag i PM I. Gruppen begränsar sig i PM I till att ange vissa riktlinjer. Sålunda förutsätter gruppen, att försvarskostnaderna vid prismätningen uppdelas i enlighet med riksstatens uppställning. I fråga om flertalet utgiftsändamål räknar gruppen med att kunna finna erforderligt prismaterial i redan existerande indexserier. Betydande grupper av det militära varusortimentet är emellertid enligt gruppen i färdigt skick av så speciell karaktär, att det inte kan antagas vara möjligt att erhålla prismaterial för tekniskt jämförbara civila representantvaror. Gruppen har ansett det principiellt oriktigt att använda militära varor som representantvaror. Oavsett hur prismaterialet i dessa fall insamlas anses nämligen kunna uppkomma ett cirkelproblem. Gruppen finner alltså att i princip endast civila varor bör utväljas som representantvaror. I PM I antyder gruppen vissa möjligheter att finna lämpliga dylika varor. Som en möjlighet anges *desaggregering på funktionella huvudbeståndsdelar*. En annan metod är uppdelning i *kostnadselement* (arbetslöner, råvaror, halvfabrikat etc.). Om denna metod skall ifrågakomma måste dock, enligt gruppens förut omnämnda principiella uppfattning, införas en korrektionsfaktor för produktivetsförändringar.

Vad beträffar den *budgetära tillämpningen* av försvarsindex anför gruppen, att kompensation för prisstegringar kan lämnas på tilläggsstat men att också den ursprungliga riksstaten kan konstrueras så, att kompensation kan utgå. Med hänsyn till den praxis som utbildat sig beträffande användandet av tilläggsstat anser försvarsindexgruppen, att den senare utvägen i första hand bör prövas. I viss anslutning till vad som gäller för innevarande budgetår, räknar gruppen härvid med att en reserv för prisstegringar, vilken inte inräknas i ramen, beräknas i huvudtiteln.

Denna reserv synes lämpligen böra hållas samlad under ett särskilt, för huvudtiteln gemensamt anslag, prisregleringsanslaget. Från detta anslag bör endast täckas prisstegringar å andra anslag än de som avses för avlönande av tjänstemän, medan prisstegringar å dessa senare anslag förutsättes skola täckas medelst anslag under tolfte huvudtiteln, på sätt hittills pläгат ske. Prisregleringsanslaget bör i enlighet härmed anknytas till en försvarsindex, som »rensats» från sådana lönekostnader för statstjänstemän som redovisas under särskilda avlöningsanslag. Belastningen på prisregleringsanslaget bör enligt gruppen regleras med tillhjälp av en indexserie som anknyter till försvarshuvudtitelns reservationsanslag. Då anslagen under huvudtiteln skall vara beräknade i prisläget för viss månad då index beräknas (i allmänhet maj månad), kan de merkostnader som skall täckas från prisregleringsanslaget alltså fastställas med ledning av indextalen under det aktuella budgetåret. Prisregleringsanslaget bör enligt försvarsindexgruppen få utnyttjas högst intill ett belopp, som motsvarar de på angivet sätt fixerade merkostnaderna på reservationsanslagen.

Fördelningen av det belopp som må disponeras förutsätter gruppen skola ankomma på Kungl. Maj:t. Utvecklingen beträffande de i försvarsindex ingående delgrupperna bör kunna tjäna till ledning vid denna fördelning. Gruppen föreslår, att vissa hjälpindeindexserier konstrueras för ändamålet.

Anslagsbeloppet för prisregleringsanslaget, som enligt gruppens förmenande lämpligen bör vara förslagsanslag, förutsättes kunna uppskattas med ledning av tidigare erfarenheter rörande prisutvecklingen.

Prisstegringar under förslagsanslag förutsättes liksom hittills få påverka belastningen på dessa anslag antingen omedelbart eller — beträffande anslag eller anslagsposter som maximerats av Kungl. Maj:t — efter särskild prövning av Kungl. Maj:t. Reserv för dessa prisstegringar skall finnas under prisregleringsanslaget och bör enligt gruppen inte kalkyleras in under de olika anslagen. Visar sig förhandsuppskattningen av prisstegringarna hållbar, uppstår sålunda på prisregleringsanslaget en besparing, som motsvarar prisstegringar på andra förslagsanslag än avlöningsanslag.

Vid sjunkande priser som enligt vad som förut anförts, förutsättes medföra minskning av den totala kostnadsramen, kommer prissänkningar, som rör förslagsanslag, automatiskt att påverka belastningen under ett budgetår. När det åter gäller reservationsanslag anser gruppen erforderligt att på något sätt begränsa myndigheternas möjligheter att föfoga över anslagen. Gruppen föreslår därför att utnyttjandet av ett reservationsanslag skall omprövas av Kungl. Maj:t, därest priset för den verksamhet som bedrivs under anslaget enligt index blir lägre än som antagits vid anslagsberäkningen. Jämväl utnyttjandet av lämnade beställningsbemyndiganden synes böra begränsas på liknande sätt.

Gruppens förslag bygger på att reservationsanslagen skall kompenseras eller reduceras med hänsyn till prisförändringar. Storleken av dessa justeringar kan slutligt bestämmas först då indexberäkningar för samtliga beräkningstillfällen under budgetåret föreligger. Om index uträknas kvartalsvis för mittmånaden i varje kvartal, kan indextalen för maj månad — den sista tidpunkt under ett budgetår för vilken indextal beräknas — vara framräknade före juni månads utgång. Det torde härvid enligt gruppen bli möjligt att verkställa erforderliga justeringar före budgetårsskiftet.

Med hänsyn till att avsevärda prisförändringar kan inträffa anser försvarsindexgruppen lämpligt, att en provisorisk justering skall verkställas, då prisförändringarna å reservationsanslag enligt index överstiger 3 enheter. Provisorisk justering föreslås äga rum vid budgetårets början, därest prisförändringarna redan i maj överstiger 3 enheter. Om så icke är fallet, förutsättes provisorisk justering skola verkställas vid det första beräkningstillfälle, då medeltalet av index för detta och tidigare beräkningstillfällen under budgetåret överstiger 103,0. På samma sätt kan ytterligare en eller flera provisoriska justeringar ske, så snart motsvarande

medeltal överstiger indextalet vid senaste justeringstillfälle med mer än 3 enheter. Slutreglering bör under alla förhållanden ske i juni månad, då indexmedeltalet för budgetåret är känt. Det föreslås vidare, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att — oavsett indexutvecklingen i stort — kompensera visst reservationsanslag, som drabbas av en isolerad prisstegring, överstigande 5 % av anslagsbeloppet, och för vilket hjälpserie enligt det av gruppen föreslagna indexsystemet utarbetats. Ett dylikt ianspråktagande av prisregleringsanslaget regleras slutligt vid justeringen i juni månad.

Gruppen räknar med att följande indexserier är behövliga i det förordade systemet.

a) En generell index för hela försvarsbudgeten, byggd på en sammanvägning av delindexserier för de i huvudtiteln förekommande utgiftsändamålen, uppdelade på vissa huvudgrupper. Denna index anses skola utnyttjas för att fastställa ramen för budgeten i samband med dess uppgörande samt för efterhandsgranskning av det totala prisregleringsresultatet.

b) En delserie, omfattande samtliga anslag i budgeten utom anslagen för avlöningar åt tjänstemän, avsedd för efterhandsgranskning av prisregleringsresultaten samt för uppskattning av storleken å prisregleringsanslaget.

c) En delserie, omfattande samtliga reservationsanslag i budgeten, avsedd för den budgetära regleringen under löpande budgetår av prisomräkningsresultatet för reservationsanslagen.

d) Ett fåtal hjälpserier för vissa viktiga reservationsanslag, i främsta rummet de planreglerade materielanskaffningsanslagen samt underhållsanslagen. Hjälpserierna avses skola tjäna till ledning vid fördelning av kompensation eller reduktion å nämnda anslag under löpande budgetår samt ligga till grund för omräkning av årskvoterna i de planreglerade anskaffningsanslagen.

Yttranden

Remissmyndigheterna stöder i princip förslaget om tillskapande av en särskild försvarsindex och har i allmänhet intet att erinra mot försvarsindexgruppens förslag till principlösningar. Av de skilda remissmyndigheternas yttranden må i övrigt återges följande.

Överbefälhavaren anser det tveksamt, om man för all krigsmateriel kan finna civila varor av den beskaffenheten att deras prisutveckling kan anses representativ för utvecklingen beträffande militära varor. Det framhålls, att en betydande del av försvarskostnaderna användes för prototyparbeten och forskning, där lönekostnaderna dominerar. Om någon större grad av exakthet ändå inte kan uppnås vid indexregleringen, synes det överbefälhavaren naturligt, att okomplicerade och administrativt enkla metoder användes.

Försvarets civilförvaltning understryker försvarsindexgruppens uttalan-

de, att indexregleringens schematiska natur under alla förhållanden måste kvarstå och finner detta tala för att de fördelar som kan vara förenade med en anknytning till redan befintliga civila indexserier ytterligare överväges vid det fortsatta utredningsarbetet.

Fortifikationsförvaltningen förordar bland annat, att man vid framräkningen av kostnadsramarna för kommande budgetår utgår från ett fiktivt indextal för februari månad i stället för ett fiktivt indextal för maj månad, varigenom tidsnöden vid myndigheternas budgetarbete skulle minskas. När det gäller hyror, d. v. s. anslag till ersättning till fastighetsfonderna, anser ämbetsverket, att byggnadsstyrelsens underhållsindex bör tillämpas och därvid inarbetas i preliminära stater för fastighetsfondens delfonder. Ämbetsverket tar även upp frågan om reservationer och finner det ofrånkomligt, att reservationer vid ett budgetårsskifte omräknas enligt index även under följande budgetår fram till tiden för betalningsutfallet. Ämbetsverket anser det kunna inträffa, att prisregleringsbelopp som framräknats på grundval av indexmedeltalet för ett visst budgetår inte ger täckning för de utgifter som faktiskt förekommit i överensstämmelse med gällande kvartalsindex. Åt Kungl. Maj:t bör därför förbehållas rätt att vid behov jämka prisregleringsbeloppet med hänsyn till det faktiska betalningsutfallet.

Armétygförvaltningen finner det vara en förutsättning för att indexsystemet skall fungera, att ämbetsverket tillåtes balansera anslagsminskning på grund av fallande index vid slutregleringen i juni månad över budgetårsskiftet. Ämbetsverket anför vidare, att vid hjälpseriernas beräkning hänsyn måste tagas till utlandsbeställningar, vilka undandrages svensk indexberäkning, och till objekt med fasta priser och med långa leveranstider.

Arméintendenturförvaltningen anser sig icke för närvarande kunna taga definitiv ställning till de särskilda detaljfrågorna, särskilt icke till frågan i vilken omfattning civila indexserier kan användas. Med hänsyn bland annat härtill ifrågasätter arméintendenturförvaltningen lämpligheten av att de föreslagna principerna för omräkning av försvarsbudgeten börjar tillämpas redan från och med den 1 juli 1959.

Marinförvaltningen anser, att ett definitivt ställningstagande till lämpligheten av att genomföra försvarsindexgruppens förslag ej kan göras, förrän detta praktiskt utformats och prövats. Ämbetsverket finner metoden att basera index på civila representantvaror ha uppenbara fördelar ur budgetsynpunkt men påpekar att risk föreligger för att prisutvecklingen för dessa civila varor, bland annat på grund av konkurrensförhållanden, blir en annan än för de militära varorna. Marinförvaltningen anser det vidare av praktiska skäl lämpligt, att slutregleringen baseras på index ett kvartal tidigare än som föreslagits, så att den kan verkställas exempelvis under april månad. Om man önskar utnyttja försvarsindex i leveransavtal finnes enligt marinförvaltningen behov av sammanhängande indexserier. Ämbetsverket anser därför, att serierna ej bör avgränsas till budgetår.

Flygförvaltningen anser sig icke vara i stånd att överblicka konsekvenserna i sin helhet av det framlagda förslaget till principlösning men framför vissa synpunkter på särskilda delfrågor. Ämbetsverket delar inte försvarsindexgruppens uppfattning, att prisförändringarna bör beräknas med utgångspunkt i medelpriserna under budgetåret 1958/59, utan hävdar att ÖB-utredningarnas prisläge d. v. s. i allmänhet den 1 april 1957 borde valts som utgångspunkt. Flygförvaltningen anser det ofrånkomligt, att en index skapas som på lämpligt sätt anknyter till speciella militära varor. Genom ramavtalen med flygindustrin och avtal med vissa andra industrier har ämbetsverket full insyn och kontroll över samtliga faktorer som påverkar prissättningen och kan alltså se vilka prisändringar som hänför sig till kvalitetsförändringar och vilka som förorsakas av direkta prishöjningar. Ämbetsverket anser metoden med nedbrytande i kostnadselement vara en praktiskt framkomlig väg som prövats i olika sammanhang. Det bör även vara möjligt att lösa problemet att finna ett uttryck för produktivitet-faktorn. Sammanfattningsvis uttalar ämbetsverket, att en prisberäkning med användning av tillgängliga civila index för standardbetonade varor och nedbrytning i kostnadselement för beräkning av speciella militära varor kommer att erbjuda en godtagbar lösning.

Försvarets forskningsanstalt anför, att det kan visa sig nödvändigt att utnyttja särskild hjälpindex vid prisomräkning av forskningsanstaltens reservationsanslag, vilka i relativt stor utsträckning användes för anskaffning av dyrbara och tekniskt mycket komplicerade instrument och apparater.

Riksräkenskapsverket anser, att inträffande kostnadsstegringar — utom för löner — bör täckas genom medelsanvisning på tilläggsstat i stället för över ett särskilt prisregleringsanslag. Riksräkenskapsverket anser ett dylikt förfaringsätt väl förenligt med vad riksdagen uttalat angående medelsanvisning på tilläggsstat. En reglering genom anslag på tilläggsstat anses dessutom erbjuda större möjligheter till en riktig fördelning på olika anslag redan från början. Riksdagen får vidare möjlighet att fortlöpande följa utvecklingen. Vid en reglering i denna ordning skulle justering av kostnaderna behöva ske endast två gånger varje budgetår. I anslutning härtill skulle enligt ämbetsverket indextalen beräknas halvårsvis i stället för kvartalsvis.

Kommerskollegium framhåller som önskvärt att största möjliga enkelhet eftersträvas vid indexsystemets uppbyggnad och tillämpning samt att förfarandet får karaktären av försöksverksamhet.

PM II. I denna promemoria diskuterar försvarsindexgruppen under hänvisning till PM I principiella och praktiska problem rörande metoderna vid val av prismaterial för teknisk krigsmateriel samt redovisar sina härutinnan gjorda ställningstaganden. Vidare framlägges förslag till prismate-

rial för de skilda utgiftsändamålen i försvarsbudgeten samt till åtgärder beträffande det administrativa förfarandet vid försvarsindex' beräkning och tillämpning. De principiella spörsmål, som i huvudsak slutbehandlats i den preliminära promemorian, upptages till förnyad behandling, endast i den mån hithörande frågor berörts i remissyttrandena över PM I eller indirekt sammanhänger med frågorna rörande val av prismaterial eller den praktiska tillämpningen.

Vad beträffar *metoderna för val av prismaterial* för egentlig krigsmateriel anför försvarsindexgruppen, att den icke funnit skäl frångå principen att söka mäta prisutvecklingen inom försvaret i första hand med stöd av civilt prismaterial. Gruppen har ansett det ligga utanför dess uppgift att gå in på de problem som kan uppstå för den händelse bestämmelser om beräkning av prisförändringar, som finnes intagna i av Kungl. Maj:t godkända avtal, på kort sikt skulle föranleda betalningsförpliktelser, för vilka täckning icke kan beredas enligt de i promemorian föreslagna reglerna. Gruppen påpekar, att den syftat till att försvarsindex skall ge ett generellt mått för den totala prisutvecklingen; de olika detaljerna som bygger upp försvarsindex kan sålunda i allmänhet inte användas för en prismätning för varje särskilt anslag. Gruppens strävan anges vidare ha varit att i försvarsindex direkt eller indirekt söka få fram ett mått på prisutvecklingen för marknadsförda, ej specifikt militära varor, som i vissa angivna avseenden kan anses jämförbara med de militära varorna. Härför har gruppen undersökt tre metoder, nämligen:

1. direkt anknytning till förefintliga indexserier
2. desaggregering av färdigprodukterna på funktionella huvudbeståndsdelar (desaggregeringsmetoden) samt
3. desaggregering av färdigprodukterna på kostnadselement (kostnadselementmetoden).

Vad beträffar den *första metoden* har gruppen jämfört varuinnehållet i ifrågakommande anslag med det som är representerat i förefintliga prisindexserier. Härvid har särskild hänsyn tagits till i vilken mån överensstämmelse föreligger med avseende å i färdigprodukten ingående råvaror, varornas bearbetningsgrad samt prisstabiliteten. För att möjliggöra en dylik jämförelse är det, enligt gruppen, nödvändigt att på något sätt klassificera varorna.

Försvarsindexgruppen har i första hand sökt använda den s. k. Bryssel-nomenklaturen, vilken från den 1 januari 1959 införts i Sverige som bas för tulltaxeringen. Bryssel-nomenklaturen bygger i första hand på en indelning av alla varor i 99 kapitel. De varor som hänföres till samma kapitel är, enligt gruppen, i allmänhet likartade i fråga om utgångsmaterial. Varor tillhörande ett sådant kapitel behöver emellertid inte vara likartade i fråga om bearbetningsgrad.

Försvarsindexgruppen har emellertid på anförda skäl stannat för att

använda Brysselnomenklaturen som en bas för jämförelsen mellan varusortimentet i anslagen och i motsvarande prisindexserier. Som en komplettering har gruppen emellertid försökt göra en allmän bedömning av bearbetningsgraden för de varor som i Brysselnomenklaturen tillhör samma kapitel. Den jämförelse som kunnat göras på detta sätt har ansetts tillräcklig för att avgöra, om en prisindexserie är användbar för att mäta prisutvecklingen för ett visst anslag. Denna jämförelse har lett till, att gruppen rekommenderat en komplettering av varusortimentet i vissa prisindexserier.

Med anledning av att det hävdats, att sådana omständigheter som att krigsmateriel ofta tillverkas i relativt korta serier, att de militära materielanslagen i viss utsträckning belastas med kostnader för forskning, försök och prototyparbeten samt att materiel anskaffas i utlandet, påverkar prisutvecklingen beträffande krigsmateriel och medför en i förhållande till andra varor skiljaktig prisutveckling, framhåller gruppen följande.

Den omständigheten, att priset på varor, som i allmänhet tillverkas i kortare serier, är högre än för sådana mer standardbetonade varor, som tillverkas i längre serier, ger icke stöd för antagandet om en skiljaktighet för de båda varutyperna. I fråga om forskning, försök och prototyper anföres, att dylik verksamhet är erforderlig vid framtagandet av såväl civila produkter som krigsmateriel. I båda fallen får dessa kostnader anses belasta priset på färdigprodukten. Gruppen finner det möjligt, att denna kostnadsbelastning kan utveckla sig olika för krigsmateriel och civila färdigprodukter. Denna omständighet anses emellertid icke utgöra tillräckligt skäl för att införa särskilda principer för prismätningen i försvarsindex. Gruppen framhåller även, att detta spörsmål står i nära samband med den tekniska utvecklingen och att det kan diskuteras, om icke en eventuell skiljaktig utveckling i aktuellt avseende åtminstone delvis innefattas i de 2,5 % som försvarsutgifterna uppräknas med varje år för teknisk utveckling. Vad gäller utlandsbeställningarna anföres, att prisutvecklingen för representantvaror i förefintliga varuprisserier likaväl som för krigsmateriel influeras av den allmänna prisutvecklingen på världsmarknaden. En påverkan av prisrörelser i utlandet är sålunda inte något specifikt för krigsmateriel.

Den *andra metoden*, desaggregering på funktionella huvudbeståndsdelar, kan, anför gruppen, medföra flera felkällor. Sålunda tages icke hänsyn till sammansättningskostnaderna på annat sätt än att dessa antages utveckla sig parallellt med priset på huvudbeståndsdelarna. Vidare säges gruppens undersökningar ha visat, att fördelningen av färdigprodukternas värde på beståndsdelarna måste bygga på uppskattningar, grundade på ett relativt osäkert underlag. Svårigheter föreligger jämväl att i fråga om försvarsmateriel komma ned till lämpliga produkter, vilkas prisutveckling kan registreras. Metodens användbarhet anses därför vara begränsad.

Om den *tredje metoden*, desaggregering på kostnadselement, skall komma ifråga erfordras enligt gruppen först och främst att produktivitets-

förändringarna beaktas. Detta är i och för sig förenat med svårigheter. Ytterligare komplikationer tillkommer emellertid. Sålunda måste man fastställa *dels* de olika kostnadselementens andelar av totalkostnaden för en färdigprodukt under basperioden, *dels* prisförändringarna för varje kostnadselement, *dels ock* förändringarna i åtgången av varje produktionsfaktor per enhet färdig vara. Erforderliga uppgifter rörande kostnadselementens andelar måste enligt gruppen hämtas ur den officiella statistiken, enär de militära myndigheterna icke kan tillhandahålla tillräckligt detaljerat material. Mätningen av prisförändringarna vållar i allmänhet inga svårigheter utom i fråga om kapitalkostnadsandelen. Prisförändringarna på denna andel föreslår gruppen skola mätas med hjälp av kommerskollegii serie för maskiner och transportmedel. Beträffande åtgångsförändringarna saknas nästan helt tillförlitliga beräkningar. På grund av att beräkningarna måste grundas på ett flertal ovissa antaganden anser gruppen, att kostnadselementmetoden bör utnyttjas så sparsamt som möjligt. Därest den skall användas, bör enligt gruppen produktivitetsförändringar beaktas på så sätt att löneindex, applicerat på den i priset ingående arbetsinsatsen, årligen reduceras med 2,5 %.

Det *prismaterial* som försvarsindexgruppen ansett sig böra anbefalla för försvarshuvudtitelns anslag, redovisar gruppen i en till promemorian fogad bilaga. Denna fogas såsom bilaga A till statsrådsprotokollet. Bilagan är enligt gruppen avsedd att användas som en manual för beräkningarna av försvarsindex — den anger olika prisserier, som skall användas, förekommande hjälpsierier samt viktsystem för utgiftsändamålen. Gruppen anför, att riksstatens anslagsfördelning inom fjärde huvudtiteln bör vara bestämmande för vikterna, som sålunda kommer att variera år från år. För viktsystemet inom varje anslag förutsättes däremot, med något enstaka undantag, att vikterna skall vara fasta under ett antal år.

Såsom framgår av bilagan har gruppen för huvuddelen av försvarsbudgetens anslag funnit det möjligt att anknyta helt eller delvis till förefintliga prisindexserier eller officiella noteringar.

Beträffande anslagen till anskaffning av tygmateriel (motsvarande) lämnar gruppen två alternativa förslag till prismaterial.

Det *ena alternativet* innebär, att samtliga tygmaterielanslag enhetligt prisomräknas med stöd av en redan befintlig prisindexserie, kommerskollegii serie för maskiner och transportmedel. En komplettering av denna serie med vissa prisserier för tekniskt högt bearbetade produkter anses dock önskvärd.

Det *andra alternativet* bygger i huvudsak på att prisförändringar registreras för varje särskilt anslag. Grundläggande för valet av prismaterialet har härvid varit en klassificering med hjälp av Brysselnomenklaturen. Sådana delar, som icke kunnat klassificeras, exempelvis forskning och forskning, har uppdelats på kostnadselement. En sådan uppdelning har också

gjorts av kostnaderna för fartyg i marinens anslag till fartygsbyggnader samt flygplanskrov i flygvapnets anslag till anskaffning av flygmateriel samt anslaget till luftförsvarsrobot. Uppdelningen i kostnadselement förutsättes skola ske med ledning av uppgifter ur den officiella industristatistiken.

Rörande valet mellan dessa alternativ anför försvarsindexgruppen, att den först beskrivna metoden är lättare att tillämpa. Enligt de allmänna principer som försvarsindexgruppen följt vid val av prismaterial skall också i första hand en befintlig varuprisserie användas. Gruppen anser därför, att denna metod i princip är att föredraga. Den nyssnämnda serien torde ge en tillfredsställande bild av prisutvecklingen för de ifrågasvarande anslagen tillsammans, eftersom den eventuella olikhet mellan densamma och prisutvecklingen under varje anslag för sig, som betingas av en skiljaktig varustruktur, i viss utsträckning kan elimineras vid en summering. Det kan emellertid göras gällande, att den ifrågasvarande metoden är schematisk och i allmänhet inte återger prisutvecklingen för varje anslag för sig. Om det därför anses önskvärt att registrera prisutvecklingen för vart och ett av de nämnda anslagen, anser gruppen den andra metoden vara att föredraga.

För anslagen till underhåll av tygmateriel (motsvarande) föreslår försvarsindexgruppen en prisomräkning efter uppdelning på kostnadselement. Såsom underlag för sina bedömanden har gruppen begagnat utgiftsdispositionen under de nämnda anslagen för budgetåren 1955/58. Gruppen anser fördelning på olika kostnadselement vara så lika i fråga om améns och flygvapnets underhållsanslag, att samma prismaterial kan utnyttjas för båda dessa anslag, medan annat prismaterial väljes för marinens anslag till underhåll av fartyg m. m. bl. a. med hänsyn till olikheter i anslagsdispositionen och underhållsarbetenas art. För anslag till forskning vid försvarets forskningsanstalt och fortifikationsförvaltningen föreslås ävenledes en uppdelning på kostnadselement.

Beträffande *beräkningen och tillämpningen* av försvarsindex utgår försvarsindexgruppen från att de härmed förknippade åtgärderna skall regleras efter administrativt enkla riktlinjer och att de militära myndigheterna i allmänhet inte skall engageras vid framtagandet av prismaterialet.

Vad som främst påkallar uppmärksamhet är enligt gruppen frågor som avser:

- a) insamling, bearbetning och sammanställning av vikter och prismaterial;
- b) beräkning och tillhandahållande av indextalen;
- c) tillhandahållande av information rörande beräkningsmetoder;
- d) översyn och revision av viktsystemet m. m.;
- e) specialundersökningar rörande prisseriernas uppbyggnad, tolkningsfrågor m.m.;
- f) den budgetära tillämpningen av försvarsindex.

Handhavandet av åtgärderna a—c föreslås skola anförtros kommerskollegium. Enligt gruppens förslag bygger nämligen försvarsindex i stor utsträckning på partiprisindex, som nu handhaves av kommerskollegium. De kompletteringar av partiprisindex, som gruppen funnit önskvärda, måste också göras av kommerskollegium. De beräknade talen för kvartalsindex och årsmedeltal av försvarsindex förutsättes kollegium skola tillhandahålla försvarsdepartementet och vederbörande myndigheter inom försvaret så snart beräkningarna färdigställts. Gruppen anser det också lämpligt, att dessa indextal publiceras i Kommersiella meddelanden, så att de lätt finns tillgängliga. Som underlag för beslut om fördelning av prisomräkningsbelopp på olika anslag anses kollegium därjämte böra till Kungl. Maj:t (försvarsdepartementet) insända en sammanställning rörande prismaterialet i försvarsindex i enlighet med uppställningen i den till statsrådsprotokollet fogade bilaga B. En dylik sammanställning bör enligt gruppen överlämnas förutom vid budgetårsskifte — för slutjustering på olika anslag — så snart anledning till preliminär fördelning föreligger enligt de regler härom som försvarsindexgruppen angivit i PM I (jfr s. 5 ff).

Frågor rörande viktsystemet (punkten d) anses böra avgöras av Kungl. Maj:t. För utredning och beredning av dessa frågor finner gruppen behov av särskild sakkunskap föreligga. Gruppen föreslår därför, att en särskild delegation tillsättes och att denna knytes till Kungl. Maj:ts kansli. I delegationen bör ingå administrativ, ekonomisk, militär, statistisk och teknisk expertis. Delegationen synes lämpligen böra omfatta 5 personer, varav en bör utses efter förslag av kommerskollegium. Delegationens huvuduppgifter bör vara att avge förslag rörande förändringar i försvarsindex' viktsystem och prismaterial — sålunda bör delegationen i anslutning till administrativa beslut o. d. ta upp frågor som rör omräkningen av icke indexreglerade anslag — samt följa tillämpningen av försvarsindex. Delegationen bör ta initiativ i hithörande frågor. Kommerskollegium bör kunna till delegationen hänskjuta avgörandet av spörsmål sammanhängande med kvalitetsfrågor beträffande prismaterialet i försvarsindex. I den mån behov av särskilda undersökningar uppkommer, bör de enligt gruppens mening kunna utföras under ledning av delegationen.

Försvarsindexgruppen har inte kunnat göra några säkra bedömanden rörande omfattningen av det arbete, som försvarsindex kan medföra för kommerskollegium och den föreslagna delegationen. Vissa kostnader anses dock bli ofrånkomliga. Till kommerskollegii förfogande bör sålunda enligt gruppen ställas medel för anställande av tillfällig personal enligt verkets prövning. Medel bör också anvisas för delegationens verksamhet. Försvarsindexgruppen föreslår, att kostnaderna för budgetåret 1959/60 upptages till 75 000 kronor, varav 25 000 kronor utgör engångskostnader för förbättring och komplettering av partiprisindex.

Försvarsindexgruppen tar ånyo upp några frågor om den *budgetära*

tillämpningen av försvarsindex. Gruppen anser, att fördelning av kompensationen (reduktionen) bör ankomma på Kungl. Maj:t, som även bör ha att med ledning av kvartalsindextalerna från kommerskollegium avgöra, om visst anslag skall kompenseras under löpande budgetår. Initiativ härtill bör enligt gruppen icke tagas av respektive anslagsförvaltande myndigheter. Gruppen har vidare ansett sig böra modifiera ett ställningstagande i PM I, såtillvida att reduktion å reservationsanslag under löpande år i händelse av prissänkningar enligt Kungl. Maj:ts bestämmande bör kunna verkställas å det nästföljande budgetårets anslag, därest den icke kan ske på löpande budgetårs anslag.

Kungl. Maj:t föreslås vidare få möjlighet att enligt vissa regler överföra medel, utöver vad index motiverar, från prisregleringsanslaget till reservationsanslag under förutsättning att motsvarande belopp avdrages å andra reservationsanslag.

Med anledning av riksräkenskapsverkets remissyttrande vari hävdats, att prisstegringar bör täckas genom tilläggsstatsanvisning, anför försvarsindexgruppen, att det av gruppen föreslagna systemet för prisreglering syftar till att åstadkomma av riksdagen kontrollerade metoder för automatisk reglering av prisförändringarna. En efterhandsreglering över tilläggsstat kommer enligt gruppen att försvåra möjligheterna till en effektiv kontroll av prisstegringsberäkningarna. Härutöver gäller, att försvarets materielbeställningar — om de skall realiseras på ett ekonomiskt förnuftigt sätt — endast kan utläggas enligt långsiktiga planer och i form av flerårskontrakt. Det är därför önskvärt, att myndigheter och leverantörer i förväg känner villkoren för beställningars utläggande och förutsättningarna för täckning av prisstegringar. Detta önskemål kan enligt gruppen tillgodoses bättre enligt gruppens förslag än om täckning av prisstegringar regleras över tilläggsstat.

Departementschefen

Vid anmälan av propositionen nr 110 till 1958 års A-riksdag förutsatte jag, i anslutning till uttalande av 1955 års försvarsberedning, att å anslagen under fjärde huvudtiteln skulle från och med budgetåret 1959/60 — utöver en årlig stegring av 2,5 % för teknisk utveckling — komma till stånd kompensation för löne- och prisstegringar. — I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr B 53 förklarade sig statsutskottet vilja understryka vikten av att riktlinjerna i angivna båda hänseenden följdes.

I årets statsverksproposition underströk jag vid anmälan av försvarshuvudtiteln angelägenheten av att fullfölja den strävan att skapa förutsättningar för ett effektivt och planmässigt utnyttjande av försvarsutgifterna, som åsyftades med riksdagens principbeslut om fastläggandet av principen om kompensation för löne- och prisstegringar. Jag hävdade, att man härvid i första hand borde eftersträva bestämda regler för fastställan-

det av det totalbelopp, varmed fjärde huvudtiteln enligt riksdagens beslut skall kompenseras.

I det föregående har redovisats de möjligheter till prisomräkning av försvarshuvudtiteln, som de av mig tillkallade särskilda sakkunniga, försvarsindexgruppen, anser föreligga. Det förslag försvarsindexgruppen kommit fram till innebär i huvudsak följande.

För att mäta prisförändringar — härmed förstås såväl förändringar i lönesatser som i priserna på andra tjänster och varor — på försvarshuvudtiteln konstrueras en särskild index, försvarsindex. Denna lägges upp med de i riksstatens fjärde huvudtitel uppförda anslagen som vikter. Prisförändringarna på vikterna mätas med utnyttjande i första hand av redan befintliga varuprisserier och noteringar rörande löneutvecklingen. Prisförändringarna förutsättes i några fall, där de inte noteras kontinuerligt, skola bestämmas i särskild ordning av Kungl. Maj:t efter förslag av en särskild delegation.

Den föreslagna försvarsindex avses skola tillgodose i huvudsak två syften; den skall användas dels för att för varje budgetår fastställa den ekonomiska ramen för försvarsbudgeten dels för att reglera de olika anslagen inom försvarsbudgeten med hänsyn till prisförändringar under löpande budgetår.

Den ekonomiska ramen fastställs för varje budgetår med utgångspunkt i närmast föregående budgetårs ram, uppräknad med 2,5 % för teknisk utveckling och prisförändringar under ett år. Vid framräknande av ramen för ett givet budgetår användes det föregående budgetåret som viktsystem för prisindex.

Under ett givet budgetår verkställs prisreglering i princip enligt följande. De i riksstaten uppförda anslagen förutsättes vara bestämda i visst prisläge. Förändringar i förhållande till detta utgångsläge registreras kvartalsvis medelst försvarsindex. När det gäller förändringar i lönesatserna för tjänstemän, som avlönas från avlöningsanslag, förutsättes icke någon förändring i förhållande till nuvarande ordning beträffande den budgetära regleringen. Merkostnaderna för dylika lönehöjningar skulle alltså täckas över anslag under tolfte huvudtiteln. Prisförändringar på övriga anslag regleras med tillhjälp av ett särskilt anslag, prisregleringsanslag, under fjärde huvudtiteln, som i princip bör vara förslagsanslag. Detta anslag upptages i budgeten med ett belopp som antages svara mot uppskattade prisstegringar från tidpunkten för anslagsberäkningarna till det aktuella budgetårets slut. Den budgetära regleringen av prisförändringarna blir olika beroende på om förändringarna hänför sig till förslagsanslag eller till reservationsanslag. I det första fallet förutsättes, att prisförändringarna omedelbart påverkar belastningen på ordinarie anslag. I det senare fallet får prisregleringsanslaget vid prisstegringar enligt särskilda regler tas i anspråk för överföring till reservationsanslagen; omvänt förutsättes vid

prissänkningar att mot sänkningen svarande belopp avföres från dessa anslag till budgetutjämningsfonden.

Vid det beslut om försvarets utformning, som fattades av 1958 års B-riksdag, tillmättes det särskild vikt, att kompensation erhöles för löne- och prisstegringar. Jag finner det angeläget, att beräkningsgrunder för dylika förändringar anges. Det system som försvarsindexgruppen föreslagit för mätning av dylika förändringar anser jag kunna tillämpas försöksvis. Jag tillmäter det särskild betydelse, att prisförändringarna enligt det av gruppen förutsatta tillvägagångssättet kan registreras med relativt enkla metoder. Det bör påpekas, att vissa schematiseringar alltid måste göras vid bestämmandet av prisserierna. Det är vidare principiellt betydelsefullt att möjligheter till cirkelpåverkan elimineras genom att vid mätning av prisförändringar i princip ansluta till prismaterial för »civila» varor och tjänster. Jag föreslår, att det av gruppen angivna prismaterialet enligt bilaga B utnyttjas för bestämmande av ramen för försvarshuvudtiteln, varvid i enlighet med gruppens alternativ I kommerskollegii partiprisindexserie för maskiner och transportmedel, efter komplettering med ytterligare prisserier, bör utnyttjas för anslagen till anskaffning av tygmateriel (mot-svarande). Då anslagen för budgetåret 1959/60 i princip förutsattes vara beräknade i medelprisläget för budgetåret 1958/59, bör i enlighet med vad jag anförde vid anmälan av årets statsverksproposition, ramen för budgetåret 1960/61 fastställas till summan av anslagen under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1959/60 (med undantag för anslag till reglering av prisstegringar och täckning av lönehöjningar) ökad med 2,5 % för teknisk utveckling samt korrigerad med hänsyn till inträffade prisförändringar, varvid skillnaden mellan det konstaterade medelprisläget för fyra beräkningstillfällena under budgetåret 1958/59 och prisläget vid det sista av dessa beräkningstillfällena bör vara vägledande.

Jag övergår härefter till frågan om reglering av prisstegringar under budgetåret 1959/60. När jag vid anmälan av statsverkspropositionen behandlade frågan om reglering av prisstegringar, förutsatte jag, att regleringen i princip skulle verkställas under det budgetår priset förändringarna inträffar med tillhjälp av ett särskilt anslag. Vad jag sålunda uttalade är alltså aktuellt. De av försvarsindexgruppen utförda undersökningarna har också visat, att möjligheter föreligger att realisera en dylik princip. Det ifrågasatta systemets praktiska verkningar är emellertid inte klarlagda. Med hänsyn härtill bör det anslag som upptages för reglering av prisstegringar på reservationsanslag och obetecknade anslag vara maximerat. Jag föreslår alltså, att anslaget, som i statsverkspropositionen preliminärt upptagits såsom obetecknat anslag, jämväl i det slutliga äskandet uppföres som sådant anslag. Detta innebär, att tilläggsstat kan ifrågakomma, om anslaget till följd av prisutvecklingen visar sig otillräckligt.

Vad gäller frågan om den budgetära regleringen av eventuella förändringar i lönesatserna för tjänstemän, förutsätter jag icke någon ändring i de principer som hittills tillämpats. Emellertid bör storleken av de aktuella försvarskostnaderna komma till uttryck i riksstaten. I den mån lönehöjningar för statstjänstemän påverkar belastningen å avlöningsanslag under fjärde huvudtiteln bör därför ett särskilt anslag för täckning av dessa överskridanden uppföras under huvudtiteln. Denna fråga torde, då den aktualiseras, framdeles få anmälas av chefen för civildepartementet.

Reglering av prisstegringar avseende andra anslag under fjärde huvudtiteln än anslag till avlöningar till tjänstemän bör ske enligt i huvudsak följande riktlinjer.

1. Prisförändringarna under budgetåren 1958/60 mätes och sammanställs till indextal kvartalsvis med begagnande av de metoder och det pris-material som försvarsindexgruppen angivit; härvid utnyttjas kommerskollegii partiprisindexserie för maskiner och transportmedel — alternativ I i bilaga B — för prisomräkning av samtliga anslag till anskaffning av tygmateriel (motsvarande).

2. Nettoresultatet av prisregleringen skall i princip motsvara en hundra-del av summan av ifrågakommande anslag i riksstaten för budgetåret 1959/60 multiplicerad med skillnaden mellan genomsnittsindextalet för budgetåret 1958/59 och motsvarande tal för budgetåret 1959/60. Förstnämnda indextal förutsättes härvid vara lika med 100.

3. Prisregleringen skall avse prisförändringar, oavsett i vilken riktning de går.

4. I fråga om icke maximerade anslag och anslagsposter kommer prisförändringar liksom för närvarande automatiskt till uttryck i belastningen. När det gäller av Kungl. Maj:t maximerade förslagsanslag och maximerade anslagsposter under dylika anslag förutsättes prisreglering ske enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t, som medger överskridande eller förordnar om reduktion. Åtgärder bör vidtagas i syfte att åstadkomma större kontroll över att fastställd utgiftsram för försvaret icke överskrides. Det synes härvid lämpligt att överväga huruvida icke vissa större förslagsanslag bör maximeras genom beslut av Kungl. Maj:t; åtgärder som kan antas leda till väsentligt ökat administrativt arbete bör dock självfallet undvikas. Ifrågakommer överskridande av annan anledning än prisstegringar, som registreras i använda prisindexserier, bör motsvarande belopp innehållas vid prisregleringen å obetecknade anslag och reservationsanslag.

5. När det gäller obetecknade anslag och reservationsanslag anknytes prisregleringen till anslaget Reglering av prisstegringar. Prisregleringen sker därvid genom beslut av Kungl. Maj:t. Beslut kan avse *antingen*, då prisstegring inträffat, compensation genom överföring av visst belopp från anslaget Reglering av prisstegringar *eller*, i fall av prissänkning, reduktion med visst belopp. Som förut antytts kan dock ifrågakomma att anslaget

Reglering av prisstegringar visar sig otillräckligt. Frågan om kompensation för överskjutande prisstegringar torde i sådant fall få underställas riksdagens prövning.

6. Fördelning av kompensation och reduktion på reservationsanslag och obetecknade anslag bör verkställas i enlighet med de riktlinjer som angivits av försvarsindexgruppen. Det synes emellertid nödvändigt att Kungl. Maj:t får befogenhet att verkställa provisorisk reglering även om prisförändringarna blir mindre än 3 %. Till ledning för fördelningen inbördes mellan anslagen till anskaffning av tygmateriel (motsvarande) uträknas prisindexserier enligt det av försvarsindexgruppen angivna alternativet II.

7. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra hur mycket av prisregleringsanslaget som får tagas i anspråk med tillämpande av här angivna principer.

8. Det förutsättes, att Kungl. Maj:t i lämpligt sammanhang lämnar riksdagen en redogörelse för hur anslaget Reglering av prisstegringar utnyttjas.

9. En särskild delegation med i huvudsak av försvarsindexgruppen angivna arbetsuppgifter och sammansättning tillsättes av Kungl. Maj:t.

De uppräknade punkterna innefattar det väsentligaste i det system för prisreglering av försvarshuvudtiteln som nu föreslås. Förslaget syftar till att åstadkomma entydiga, av riksdagen kontrollerade metoder för reglering av prisförändringar. Betydelsen härav är uppenbar med hänsyn till nödvändigheten av en fast grundval för den för försvaret karakteristiska långsiktiga materielanskaffningen. Jag vill framhålla att spörsmålet om hur prisstegringar på försvarsutgifterna bör mätas och regleras kommer att kvarstå för framtiden och inte endast är aktuellt under den period som den år 1958 träffade försvarsöverenskommelsen omspannar. Vid tillämpning av det föreslagna systemet förutsätter jag, att reglering av prisförändringar över tilläggsstat inte skall ifrågakomma för försvarshuvudtiteln i annat fall än det som särskilt angivits i det föregående.

I det här angivna förslaget till reglering av prisförändringar tas icke någon särskild hänsyn till prisklausuler som finnes intagna i av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända ramavtal med vissa industrier. Jag avser emellertid att med uppmärksamhet följa denna fråga.

Det av mig förordade systemet för reglering av prisförändringar medför under nästa budgetår visst arbete med insamling och sammanställning av prismaterial, beräkning av indextal m. m. Härför uppkommer kostnader. Medel erfordras även för den av mig föreslagna delegationens verksamhet samt för komplettering av partiprisindex och för särskilda undersökningar i enlighet med vad försvarsindexgruppen angivit. Medelsbehovet för ifrågasvarande ändamål under nästa budgetår uppskattar jag till 75 000 kronor, varav 25 000 kronor utgör engångskostnader. Beloppet synes böra anvisas under ett särskilt, obetecknat anslag Prisundersökningar m. m., som lämpligen uppföres i huvudtiteln under E. Diverse. Jag vill påpeka, att utrymme

för ett dylikt anslag beretts inom den för försvarsutgifterna för budgetåret 1959/60 bestämda kostnadsramen.

I årets statsverksproposition har anslaget Reglering av prisstegringar preliminärt upptagits med ett belopp av 60 000 000 kronor. Då nu drygt två månader förflutit sedan statsverkspropositionen avläts, föreligger något säkrare utgångspunkter för bedömning av prisutvecklingen under budgetåret 1959/60. Jag vill erinra om innehållet i den överenskommelse rörande löneläget för innevarande år som nyligen träffats mellan arbetsgivareföreningen och landsorganisationen. Prinsnivån har under år 1958 i stort sett varit konstant. Med hänsyn till det anförda anser jag det realistiskt att upptaga anslaget Reglering av prisstegringar till lägre belopp än som beräknats i statsverkspropositionen. Jag föreslår, att anslaget slutligt äskas med 40 000 000 kronor.

Under återopande av vad jag i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna att i det föregående angivna riktlinjer må ligga till grund för prisreglering av anslagen under fjärde huvudtiteln under budgetåret 1959/60;
- 2) för budgetåret 1959/60 under fjärde huvudtiteln anvisa
  - a) till *Prisundersökningar m. m.* ett anslag av 75 000 kronor;
  - b) till *Reglering av prisstegringar* ett anslag av 40 000 000 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Jan Nilsson

Bilaga A

Försvarsindexgruppens förslag till indexformel för försvarsindex och gruppens motiveringar till förslagen

Att finna en lämplig indexformel för beräkningarna är, framhåller gruppen, i princip en relativt enkel uppgift. Det gäller att konstruera en prisindex för beräkning av det prisregleringsbelopp som erfordras för att bibehålla det kvantitativa innehållet i ett visst års budget oförändrat från tidpunkten för myndigheternas beräkningar till betalningarnas erläggande. En dylik index bör mäta prisförändringarna för den aktuella budgeten från våren eller försommaren ett år före budgetårets ingång till dess slut. Såsom vikter i indexen användes de kvantiteter som motsvarar anslagen under fjärde huvudtiteln för det ifrågavarande budgetåret. Indexen beräknas fyra gånger årligen, nämligen för augusti, november, februari och maj månader. Det förutsättes, att myndigheterna verkställer sina anslagsberäkningar i maj månad drygt ett år före budgetårets ingång. Indexen beräknas då enligt formeln

$$R_{ij} = \frac{\sum_k P_{ij}^{(k)} Q_i^{(k)}}{\sum_k P_{(i-2), 4}^{(k)} Q_i^{(k)}}$$

där

R_{ij} = prisindex för regleringen, avseende budgetåret i , beräkningstillfallet j ($j = 1$ för augusti, 2 för november, 3 för februari och 4 för maj)

$P_{ij}^{(k)}$ = pris på vara k vid budgetår i , beräkningstillfälle j

$Q_i^{(k)}$ = kvantitet för vara k i riksstaten för budgetår i

Eftersom nämnaren i denna formel enligt förutsättningarna är lika med anslagssumman under hela fjärde huvudtiteln, kan formeln beräkningstekniskt ges en betydligt enklare utformning. Om man betecknar med

$B_i^{(k)}$ = utgiften för vara k i riksstaten för budgetår i

$b_i^{(k)}$ = motsvarande utgifts andel av hela fjärde huvudtiteln

blir index

$$R_{ij} = \frac{\sum_k \frac{P_{ij}^{(k)}}{B_i^{(k)}} B_i^{(k)}}{\sum_k \frac{P_{(i-2), 4}^{(k)}}{B_i^{(k)}} B_i^{(k)}} = \sum_k b_i^{(k)} \frac{P_{ij}^{(k)}}{P_{(i-2), 4}^{(k)}}$$

För varje delpost i budgeten beräknas alltså prisförändringen från maj året före budgetårets ingång till beräkningstillfället. Prisförändringen multipliceras med motsvarande andel i budgeten, varpå dessa produkter summeras. Medeltalet av de så erhållna indextalen för fyra tidpunkter inom budgetåret bildar underlaget för beräkning av prisregleringssumman.

På detta sätt erhålles för varje budgetår en avslutad prisindexserie, en »budgetårsserie» som kan utnyttjas för korrigerings av försvarsbudgeten och dess anslag med hänsyn till prisförändringar efter beräkningstidpunkten.

Då det gäller att beräkna ramen för fjärde huvudtiteln för ett visst budgetår bör prisjämförelsen baseras på föregående budgetårs sammansättning. Detta viktsystem finnes redan framräknat, och vad som erfordras är endast att i budgetårsserien i fråga räkna fram ytterligare ett indextal, nämligen det för maj månad omedelbart före budgetårets ingång. Ramen för det ifrågavarande budgetåret fastställs sålunda med utgångspunkt i det närmast föregående budgetårets ram, uppräknad med 2,5 % för teknisk utveckling och med prisförändringarna under ett år. Vid mätningen av de sistnämnda prisförändringarna användes det föregående budgetårets anslagsfördelning som viktsystem för index.

Budgetårsserien för 1959/60 bör beräknas på något annorlunda sätt än de följande, eftersom detta års budget förutsättes vara uttryckt i medelpriserna 1958/59. Prisjämförelsen skall alltså inte gå tillbaka till maj 1958 utan till medelprisläget 1958/59. Index uträknas då enligt formeln

$$R_{1959/60, j} = \sum_k b_{1959/60}^{(k)} \frac{P_{1959/60, j}^{(k)}}{\bar{P}_{1958/59}^{(k)}}$$

där $\bar{P}_{1958/59}^{(k)}$ utgör medelpriset för vara k under budgetåret 1958/59, uträknat som medeltalet av prisnoteringarna i augusti, november, februari och maj.

Bilaga B

Prismaterial och vikter i försvarsindex

Gruppering av anslagen i fjärde huvudtiteln.

(Inom hakar anges summan av anslagen för resp. grupper budgetåret 1958/59)

FÖRSLAGSANSLAG	Index beräknas enl. följande	
	Vikt	Prisindexserie
F 1.		
a) <i>Avlöningar (till tjänstemän m fl.)</i> [532,2 mkr]		
Anslag: A 1; B 1, 3, 5, 10, 14, 16, 18, 20; C 1, 6, 7, 8, 10, 36, 46, 47, 48, 49, 51, 77, 78, 79, 81; D 1, 5, 8, 12, 14, 15, 17, 19, 23, 25, 27, 30, 32, 34, 38	96 %	Uppgifter rörande löneutvecklingen för statstjänstemän.
	4 %	Icke indexreglerad del.
b) <i>Avlöningar till viss arbetarpersonal</i> [14,9 mkr]		
Anslag: C 11, 52, 82	100 %	Löneindex för kollektivavtalsanställd personal (stat. avtalsnämnd).
c) <i>Avlöningar m.m. till värnpliktiga, familjebidrag, skadeersättningar o. d.</i>		
[115,7 mkr]		
Anslag: C 12, 13, 53, 54, 83, 84; E 14, 15	100 %	Icke indexreglerad del.
F 2. <i>Mathållning och furagering</i>		
[65,9 mkr]		
Anslag: C 19, 20, 60, 90	100 %	Partiprisindex, konsumtionsvarudelen av livsmedelsgrupperna I—III.
F 3. <i>Myndigheternas omkostnader</i>		
[11,3 mkr]		
Anslag: A 2; B 2, 4, 6, 11, 15, 17, 19, 21; C 2, 37; D 2, 6, 9, 13, 16, 18, 20, 24, 26, 28, 31, 33, 35, 36	5 %	SJ persontrafiktaxeindex.
	16 %	Partiprisindex för bränslen (alla slag).
	73 %	Konsumentprisindex exkl. livsmedel, kläder, alkoholhaltiga drycker samt bostad (utan värme och lyse).
	6 %	Icke indexreglerad del.

¹ Obetecknat anslag å 10 tkr.

		Index beräknas enl. följande	
		Vikt	Prisindexserie
F 4.	<i>Ersättning till fastighetsfonder</i> [95,4 mkr] Anslag: C 35, 73, 101; E 1, 2, 3	35 %	Icke indexreglerad del.
		10 %	Index för bostadsdelen (utan värme och lyse) inom konsumentprisindex.
		55 %	Byggnadsstyrelsens underhållsindex. (De angivna procenttalen avser budgetåret 1958/59. De skall för varje nytt budgetår variera i anslutning till sammansättningen av utgiftssidan i staten för försvarets fastighetsfond.)
F 5.	<i>Resersättningar m. m.</i> [24,4 mkr] Anslag: C 15, 56, 86	33 %	Icke indexreglerad del.
		67 %	SJ persontrafiktaxeindex.
F 6.	<i>Inskrivningskostnader m. m.</i> [1,1 mkr] Anslag: C 29; D 37	50 %	SJ persontrafiktaxeindex.
		50 %	Icke indexreglerad del.
F 7.	<i>Drivmedels- och materialför- råd m. m.</i> [11,2 mkr] Anslag: C 26, 65, 67, 99	70 %	SJ godstrafiktaxeindex.
		20 %	Löneindex för kollektivavtalsanställd arbetarpersonal (stat. avtalsnämnd).
		10 %	Konsumentprisindex exkl. livsmedel, kläder, alkoholhaltiga drycker samt bostad (utan värme och lyse).
F 8.	<i>Bränsle m. m.</i> [34,5 mkr] Anslag: C 16, 57, 87	100 %	Partiprisindex för bränslen (alla slag).
F 9.	<i>Telefon, tvätt, sjukvård, re- kryteringskostnader m. m.</i> [18,6 mkr] Anslag: C 9, 14, 17, 23, 34, 50, 55, 58, 63, 80, 85, 88, 93; D 39, 44	100 %	Konsumentprisindex exkl. livsmedel, kläder, alkoholhaltiga drycker samt bostad (utan värme och lyse).
F 10.	<i>Årskostnader för industriell krigsberedskap, ersättn. för automobilskatt m. m.</i> [9,3 mkr] Anslag: B 12; E 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13	100 %	Icke indexreglerad del.

RESERVATIONSANSLAG	Index beräknas enl. följande	
	Vikt	Prisindexserie
R 1. <i>Beklädnad m. m.</i> [57,6 mkr] Anslag: C 21, 61, 91	100 %	Partiprisindex för spånadsämnen och textilvaror.
R 2.		
a) <i>Övningar m. m., armén (även försvarsstaben och hemvärnet)</i> [38,3 mkr] Anslag: C 3, 24, 39	11 % 44 % 28 %	SJ persontrafiktaxeindex. Partiprisindex för petroleumprodukter. Konsumentprisindex exkl. livsmedel, kläder, alkoholhaltiga drycker samt bostad (utan värme och lyse).
b) <i>Övningar m. m. marinen</i> [24,0 mkr] Anslag: C 64	17 % 7 % 37 %	Icke indexreglerad del. SJ persontrafiktaxeindex. Partiprisindex för petroleumprodukter.
c) <i>Övningar m. m., flygvapnet</i> [5,8 mkr] Anslag: C 94	22 % 27 % 7 % 16 % 29 %	Konsumentprisindex exkl. livsmedel, kläder, alkoholhaltiga drycker samt bostad (utan värme och lyse). Genomsnitt för de partiprisindexvaror, som hänför sig till brysselkap. 85, 90, 91 (vägda med vikterna i partiprisindex). Icke indexreglerad del. SJ persontrafiktaxeindex. Konsumentprisindex exkl. livsmedel, kläder, alkoholhaltiga drycker samt bostad (utan värme och lyse).
55 %		Icke indexreglerad del.
R 3.		
a) <i>Drift av flygmateriel m. m.</i> [44,0 mkr] Anslag: Del av C 98	100 %	Icke indexreglerad del.
b) <i>Ökning av drivmedelslagringen</i> [0,3 mkr] Anslag: C 25	100 %	Partiprisindex för petroleumprodukter.

		Index beräknas enl. följande	
		Vikt	Prisindexserie
R 4.	<i>Engångskostn. för industriell krigsberedskap, anskaffning av vissa maskiner m. m. samt engångsanskaffning av viss utrustning vid FOA</i> [5,8 mkr] Anslag: B 13; C 72; D 11	100 %	Partiprisindex för maskiner och transportmedel.
R 5.	<i>Anskaffn. av drivmedelsutrustning, taggtråd och järnvägskrigsbromstrl.</i> [8,6 mkr] Anslag: C 27, 66, 100; D 47, 49	100 %	Partiprisindex för järnmanufaktur.
R 6.	<i>Diverse omkostnader (inventarier, övr. expenser m. m.)</i> [14,9 mkr] Anslag: B 8, 9; C 4, 18, 22, 30, 31, 38, 59, 62, 68, 89, 92, 95; D 21, 22, 29, 50; E 17	100 %	Konsumentprisindex exkl. livsmedel, kläder, alkoholhaltiga drycker samt bostad (utan värme och lyse).
R 7.	<i>Övriga diverse kostnader (bidrag och understöd o. d.)</i> [7,7 mkr] Anslag: C 28, 41, 42, 43, 44, ¹ 45, 74, 75, ¹ 76, 102; D 3, 4, 7, 40, 41, 42, 43, 45, 48; E 7, 8, 10, 16, 18	100 %	Fast del.
R 8.	<i>Armén: Anskaffn. av tygmateriel m. m.</i> [350,0 mkr] Anslag: C 32 Alt. I.	100 %	Partiprisindex för maskiner och transportmedel.

Alt. II.

Indexen beräknas med ledning av en klassificering enligt kapitelindelningen i Brysselnomenklaturen av tygmaterielen och representantvarorna i kommerskollegii partiprisindex. Den tygmateriel, som hänförs till andra kapitel i Brysselnomenklaturen än nedan angivna och som enligt tygmaterielplanen 1958/66 uppgår till ca 6 % av anslaget, förutsättes utveckla sig i prishänseende som genomsnittet för övriga, angivna varor. Den relativa fördelningen på Brysselkapiteln konstituerar vikterna för indexens beräkning.

¹ Obetecknade anslag på tillsammans 53 tkr.

	Vikt	Index beräknas enl. följande Prisindexserie
<i>Bryss.kap.</i>		
73 Järn o. stål (broar, min- röjn.-mtrl. etc.)	2 %	Enkelt genomsnitt av partiprisind. för mellanprod. av järn och järn- manufaktur.
84 Maskiner, apparater samt mekaniska redskap	3 %	Genomsnitt för de partiprisindex- varor, som hänför sig till bryss.- kap. 84 (vägda med vikterna i partiprisind.).
87 Motorfordon, traktorer, cyklar och andra fordon (stridsvagnar etc.)	29 %	Genomsnitt för de partiprisindex- varor, som hänför sig till bryss.- kap. 87 (vägda med vikterna i partiprisind.).
85 { Elektriska maskiner och apparater samt elektr. 90 { materiel, instrument (op- 91 { tiska instr., mätinstr., kontrollinstr. m.m.), ur	19 %	Genomsnitt för de partiprisindex- varor, som hänför sig till bryss.- kap. 85, 90 o. 91 (vägda med vikterna i partiprisind.).
93 { Vapen	10 %	Genomsnitt för de partiprisindex- varor, som hänför sig till bryss.- kap. 84 (vägda med vikterna i partiprisind.).
93 { Ammunition	28 %	Genomsnitt för de partiprisindex- varor, som hänför sig till bryss.- kap. 85, 90 o. 91 (vägda med vikterna i partiprisind.).
88 Flygplan och helikoptrar	2 %	Partiprisindex för maskiner och transportmedel.
— Forskning och försök ..	7 %	Samma som för FOA:s och fort. förvaltn.:s forskning.

R 9.

a) *Marinen: Fartygsbyggnader*

m. m. [108,0 mkr]

Anslag: C 69

Alt. I.

100 %

Partiprisindex för maskiner och
transportmedel.

Alt. II.

*Huvudsakligen icke flytande
materiel och div. utrustning
i fartyg*

15 %

Genomsnittsindextalet för arméns
tygmateriel (R 8) enligt alterna-
tiv II.*Flytande materiel i övrigt
Specifikation:*

85 %

Enligt specifikation nedan.

Råvaror o. mtrl., fartygs-
plåt o. d.

19 % Prisindex för fartygsplåt.

	Index beräknas enl. följande	
	Vikt	Prisindexserie
Råvaror o. mtrl., maskiner, instrument m. m.	39 %	Partiprisindex för maskiner och transportmedel.
Löner (÷ produktivitetsförändr.)	28 %	Produktivitetsreducerad index för genomsnittlig timförtjänst inom verkstadsindustrien.
Kapitalkostnader.....	14 %	Partiprisindex för maskiner och transportmedel.
<hr/>		
b) <i>Marinen: Anskaffn. av vapenmateriel m.m.</i> [85,5 mkr]		
Anslag: C 70		
Alt. I.	100 %	Partiprisindex för maskiner och transportmedel.
<hr/>		
Alt. II.	100 %	Genomsnittsindextalet för arméns tygmateriel (R 8) enligt alternativ II.
<hr/>		
R 10. <i>Anskaffn. av flygmateriel m. m.</i>		
	[742,0 mkr]*	
Anslag: C 96		* Av detta belopp är 68 mkr reserverat till Kungl. Maj:ts förfogande för utnyttjande i den mån inträffade pris- o. lönehöjning kan befaras föranleda försening av planlagda anskaffningar.
Alt. I.	100 %	Partiprisindex för maskiner och transportmedel.
<hr/>		
Alt. II.		
<i>Flygplansskrov</i>	22,6 %	Enligt specifikation nedan:
Specifikation:		
Råvaror och mtrl.		45 % Partiprisindex för gruv-, metall- och maskinindustrivaror.
Löner (÷ produktivitetsförändr.)		35 % Produktivitetsreducerad index för genomsnittlig timförtjänst inom verkstadsindustrien.
Kapitalkostnader.....		20 % Partiprisindex för maskiner och transportmedel.
<i>Övrig flygmateriel</i>	77,4 %	Enligt specifikation nedan, efter samma metod som vid beräkningen av arméns tygmaterielindex, alt. II.

Index beräknas enl. följande

	Vikt	Prisindexserie
Specifikation:		
<i>Bryss.-kap.</i>		
84 Maskiner och apparater samt mekaniska redskap (även flygmotorer)	29 %	Genomsnitt för de partiprisindexvaror, som hänför sig till kap. 84 (vägda med vikterna i partiprisindex).
87 Motorfordon, traktorer o. andra fordon	1 %	Genomsnitt av index för de partiprisindexvaror, som hänför sig till kap. 87 (vägda med vikterna i partiprisindex).
85 { Elektriska maskiner och apparater samt elinstallationsmtrl., instrument	45 %	Genomsnitt av index för de partiprisindexvaror, som hänför sig till kap. 85, 90 och 91 (vägda med vikterna i partiprisindex).
90 { (optiska instr., mätinstr., kontrollinstr. etc.), ur		
91 { Vapen	5 %	
93 { Ammunition	16 %	Genomsnitt av index för de partiprisindexvaror, som hänför sig till kap. 85, 90 och 91 (vägda med vikterna i partiprisindex).
— Forskning	4 %	Samma som för FOA och FortF forskning.

R 11. *Luftförsvarsrobot* [24,2 mkr]

Anslag: C 97

Alt. I.	100 %	Partiprisindex för maskiner och transportmedel.
---------	-------	---

Alt. II.	100 %	Genomsnittindextalet för flygvapnets anskaffn. av flygmtrl. (R 10) enl. alternativ II: Flygplansskrov.
----------	-------	--

R 12.

a) *Underhåll av tygmateriel*
(motsvarande) m. m. vid armén och flygvapnet

[175,8 mkr]

Anslag: C 33, 40 samt del av C 98

		Index beräknas enl. följande	
		Vikt	Prisindexserie
	Materiel, reservdelar	44 %	Partiprisindex för gruv-, metall- och maskinindustrivaror.
	Löner (÷ produktivitetsförändr.)	44 %	Produktivitetsreducerad löneindex för kollektivavtalsanställd arbetspersonal (stat. avtalsnämnd).
	Övrigt	12 %	Konsumentprisindex exkl. livsmedel, kläder, alkoholhaltiga drycker samt bostad (utan värme och lyse).
b) <i>Underhåll av fartyg m. m.</i> [46,7 mkr]			
Anslag: C 71			
	Materiel, reservdelar	25 %	Partiprisindex för gruv-, metall- och maskinindustrivaror.—
	Löner (÷ produktivitetsförändr.)	65 %	Produktivitetsreducerad löneindex för kollektivavtalsanställd arbetspersonal (stat. avtalsnämnd).
	Övrigt	10 %	Konsumentprisindex exkl. livsmedel, kläder, alkoholhaltiga drycker samt bostad (utan värme och lyse).
c) <i>Anskaffn. och underhåll av materiel för försvarsstaben, vissa signalförbindelser m. m.</i> [8,7 mkr]			
	Anslag: C 5; D 46	100 %	Genomsnitt för de partiprisindexvaror, som hänför sig till brysskap. 85 (vägda med vikterna i partiprisindex).
R 13. <i>Viss forskningsverksamhet v. fortifikationsförvaltningen o. FOA</i> [17,7 mkr]			
Anslag: B 7; D 10			
	Materiel	50 %	Partiprisindex för maskiner och transportmedel.
	Löner (÷ produktivitetsförändr.)	30 %	Produktivitetsreducerade löneuppgifter för statstjänstemän.
	Diverse	20 %	Konsumentprisindex, exkl. livsmedel, kläder, alkoholhaltiga drycker samt bostad (utan värme och lyse).

Anmärkingar beträffande uträkningen av de olika indexserierna i försvarsindex enligt ovanstående.

1. Den generella försvarsindex uträknas genom en sammanvägning av indextalen för samtliga ovanstående anslagsgrupper, d. v. s. F 1.—F 10., R 1.—R 13.

2. Delindex 1. för samtliga anslag utom avlöningar till tjänstemän uträknas på analogt sätt genom en sammanvägning av indextalen för F 1.b—F 10., R 1.—R 13.
3. Delindex 2, för reservationsanslagen beräknas genom en sammanvägning av indextalen för R 1—R 13.
4. De fem olika hjälpindexarna utgöres direkt av resp. indextal för ovanstående anslagsgrupper.
  1. Armén: Anskaffning av tygmateriel och
Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m. (R 8. + R 9 b).
  2. Marinen: Fartygsbyggnader m. m. (R 9 a).
  3. Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m. (R 10).
  4. Underhåll av tygmateriel (motsvarande) m. m. vid armén och flygvapnet (R 12 a).
  5. Underhåll av fartyg m. m. (R 12 b)